



Handlingsplan

KULTUR FÖR BARN OCH UNGA

Beslutad av
Barn och skolnämnden 2015-04-09
Utbildningsnämnden 2015-04-14
Kultur och fritidsnämnden 2015-04-09

Inledning

Barn- och ungdomskulturen är inte enbart en fråga för det traditionella kulturområdet. Den berör många olika sektorer som utbildning, fritidsverksamhet, föreningsliv osv. Detta innebär att resurserna är och kan vara fördelade på många vilket förutsätter bra former för samarbete och samverkan. Avsikten med handlingsplanen för barn och ungdomskultur är att göra hela kommunens arbete med barn- och ungdomskultur mer strategiskt och långsiktigt.

Utmaning inför framtiden är att alla barn och ungdomar ska få den bildning som krävs för att själva kunna göra sina viktiga livsval. I det arbetet går utbildning och kultur hand i hand. Aktivt deltagande i kulturen, som utövare och publik, stärker barns förmåga att kommunicera och sätta sig in i andra människors situation, ger dem färdigheter som behövs för att gå från kreativ idé till handling och stärker den personliga identiteten.

Kulturlivet ska skapa förutsättningar för både eftertanke och aktivitet. Det är viktigt att kulturverksamheterna utgår från det kulturliv som barnen och ungdomarna verkligen lever i, ger barn och unga de verktyg som behövs för att ta kulturen till sig och skapar starka relationer till kulturskaparna.

Lidköpings kommun och arbetet med barn- och ungdomskultur

Riktlinjer och styrande för Lidköpings kommun med barn och ungdomskultur är FN:s barnkonvention, de nationella kulturpolitiska målen, kommunens styrkort samt skolans styrdokument.

I *FN:s barnkonvention* slås det fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Skolan har de bästa förutsättningar att erbjuda barn ett brett utbud av kulturupplevelser och tillfällen till eget kulturutövande, oavsett familjens ekonomiska förutsättningar eller egna kulturintresse. När det gäller varje barns rätt att överleva, leva och utvecklas avses inte bara barnets fysiska hälsa utan också den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

Kulturen har en stor betydelse för att föra in de viktiga frågorna om t.ex. andlighet, moral, personlig utveckling, integration och förståelse för sin omvärld på flera sätt. Det handlar också om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. Kulturen har en mycket viktig roll att visa på möjligheter och alternativ samt att inspirera

till eget kreativt och kritiskt tänkande. Enligt de *nationella kulturpolitiska målen* ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor, främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan samt särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Styrande lag är också *Bibliotekslagen* (2013:801) som trädde i kraft 2014-01-01. Här uttrycks ändamålet med bibliotek: ”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.” Enligt *Skollagen* (2010:800) ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek.

Folkbibliotekets uppdrag i fråga om barn och unga: ”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.”

I *Förskolans värdegrund och uppdrag* framgår det att förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa. Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta inbegriper också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning (Lpfö 98/10).

I LGR 11 (*Läroplan för grundskolan*) står det om skolans värdegrund och uppdrag att ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet”. Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

Skolans övergripande mål och riktlinjer är att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma i uttryck i praktiskt vardaglig handling. Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso-och livsstilsfrågor ska uppmärksammas.

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för lärande. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

Styrande för Lidköpings kommun är beslutet att *hållbar utveckling* ska genomsyra all verksamhet och långsiktig planering. Hållbar utveckling innebär att uppfylla människors behov idag utan att begränsa kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Social hållbarhet är ett av målen med hållbarhetsarbetet. Det handlar om delaktighet, hälsa, utvecklingsmöjligheter och god livskvalitet för alla. Lidköpings kommuns utveckling av lokalsamhället ska bygga på omvärldskunskap, lokala förutsättningar och delaktighet.

I en hållbar livsstil ingår att alla ska ha tillgång till ett rikt och brett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter. Genom att satsa på tidiga och samordnade insatser för barn och vuxna så kommer färre personer att hamna i riskzonen för utanförskap. Alla ska ha möjligheten att vara delaktiga i den demokratiska processen och utvecklingen av samhället. Utbildning är nyckeln till

arbete, hälsa och ett bra liv. Det ska skapas goda förutsättningar redan från förskolan så att alla elever når en högre måluppfyllelse.

Syfte och ansvar

Lidköpings kommun prioriterar särskilt kultur för barn och unga. Syftet med handlingsplanen är att göra hela kommunens arbete med barn- och ungdomskultur mer strategiskt och långsiktig. Handlingsplanen är målsatt och ska revideras vart tredje år.

Barn- och skolnämnden samt Utbildningsnämnden ska svara för att elever i grund- och gymnasieskolan får ta del av professionella konst- och kulturupplevelser och får uttrycka sig i eget skapande. Barn- och skolnämnden ska svara för att barn i förskolan får ta del av professionella konst- och kulturupplevelser och får uttrycka sig i eget skapande. Kultur och fritidsnämnden och Barn- och skolnämnden ska svara för att det finns förutsättningar för ett brett och varierat kulturutbud riktat till alla barn och unga i förskolan och grundskolan.

Barn och ungdomar i Lidköpings kommun erbjuds kulturverksamhet med god pedagogisk kvalitet på fritiden och i skolan. Utgångspunkten är ett brett kulturbegrepp med kultur för, med och av barn och unga där frågor kring inflytande och delaktighet prioriteras. Det handlar om kultur som berör barn och ungdomar och som uppfattas av dem själva som relevant i deras vardag – deras ”levda kulturer”.

Syftet med kulturverksamhet för barn och unga är att alla upp till 19 år genom skolan ska få ta del av professionella kulturformer men också få möjlighet att uttrycka sina egna skapande förmågor. Syftet med kulturverksamheten är att alla barn och unga upp till 25 år ska ges förutsättningar för en meningsfull fritid genom att möta eller prova på olika kulturformer. I ett första steg kan det vara dans, musik, teater, bild, form, film och litteratur men också genom att ta del av kulturarvsfrågor.

Kultur och kulturarv är viktiga redskap när det gäller barn och ungdomars utveckling av självkänsla, identitet och förståelse av omvärlden. Kulturverksamheten är en viktig del i arbetet med hållbar utveckling. Kulturverksamheten ska vara tillgänglig och angelägen för alla barn och unga oavsett bakgrund i form av funktionsnedsättningar, kön, sociala förhållanden eller etnicitet.

Verksamhetsidé

Det ska finnas förutsättningar för det goda livet genom ett rikt och brett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter tillgängliga för alla. Kulturen skall vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i kommunen.

Alla barn och unga ska få möjlighet till eget skapande, och ges möjlighet att i sitt lärande få möta professionella aktörer inom olika kulturområden. Alla barn och unga ska få möjlighet att möta kulturupplevelser på såväl professionell som på amatörnivå.

Detta innebär att barn och unga från förskolan till och med gymnasiet ska:

- Lära sig om och få uppleva olika kulturformer; historiska och samtida
- Få stimulans för att reflektera kring livsstil, historia, nutid och framtid samt samhällsutveckling
- Lära sig om och prova på olika estetiska tekniker och arbetsmetoder
- Få inblick i lokalt kulturarv
- Få möjlighet att använda estetiska läroprocesser i inhämtning, processandet av annan kunskap i olika ämnen med olika syften och mål och att kommunicera sina vunna erfarenheter och tankar med hjälp av estetiska uttryck

Detta innebär att barn och unga på fritiden ska ha möjlighet till att:

- Ta del av konstnärliga uttryck skapade av professionella aktörer och av amatörer
- Själva skapa och prova på olika konstnärliga uttryckssätt samt möjlighet till fördjupning och vidareutveckling
- Få tillgång till forum för att visa upp/presentera det som skapats
- Utbyta tankar, idéer och erfarenheter och få möjlighet att möta människor i olika åldrar och med olika erfarenheter

Mål för barn och ungas ökade möjligheter och tillgång till kultur och skapande

Gemensamt för arbetet med kultur är att bejaka barns och ungdomars lust i en kreativ process med respekt för kulturell, social och etnisk mångfald. Ett kulturutbud i skolan når demokratiskt alla elever oavsett hemförhållande. Kulturutbudet ska anpassas så att det är tillgängligt för alla barn och ungdomar oavsett bakgrund. Förskolan och skolan ska svara för att alla barn och unga får konst- och kulturupplevelser av professionella utövare, får uttrycka sig i eget skapande inom olika former som musik, skrivande, berättande, dans, rörelse, drama, media, bild och form samt får använda sig av estetiska uttryck i lärandet och får stimulans att reflektera kring livsstil, historia, nutid och framtid samt samhällsutveckling. Det ska vidareutvecklas strukturer som underlättar för förskolan, skolan och det lokala och professionella kulturlivet att samverka.

Barn och unga ska erbjudas möjlighet att påverka sina kultur- och fritidsaktiviteter. Ungas delaktighet och inflytande är en del av deras demokratiska rättigheter. Det är i barnens och ungdomarnas vardag, förskolan, skolan, fritidsverksamheterna osv. som förutsättningarna för delaktighet och inflytande i såväl ord som handling kan skapas. För att göra barn och unga delaktiga förutsätter det att vuxna har förmåga att se ur barnens perspektiv, vilket betyder att vi måste fråga dem själva. Delaktighet och inflytande leder till självkänsla, växande och ansvarstagande.

I förskolan och i skolan:

- Får alla barn och elever möjlighet att möta olika kulturformer under sin skolgång med omfattningen minst ett professionellt möte per läsår
- Får alla barn och elever möjlighet till fördjupad kunskap inom två olika kulturområden
- Får alla barn och elever möjlighet att genom olika kulturformer inhämta kunskap i andra ämnesområden
- Får alla barn och elever möjlighet till och stöd i att redovisa, kommunicera och reflektera sina tankar och kunskaper genom estetiska uttryckssätt
- Får alla barn och elever möjlighet till inblickar i lokal historia

- Får alla barn och elever möjlighet att genom olika kulturformer ta del av mångkulturella aspekter

På fritiden:

- Får alla barn och unga möjlighet att möta och utöva olika kulturformer och kulturarv
- Får alla barn och unga möjlighet att fördjupa sig i olika kulturformer och kulturarv
- Får alla barn och unga möjlighet till eget skapande i relevanta lokaler med teknik och material för detta
- Får alla barn och unga möjlighet att få kännedom om lokalhistorien
- Får alla barn och unga möjlighet att visa fram, presentera, reflektera, guidning/stöttning, kommentera, samtala, möta andra med samma intressen och bakgrund men även med personer med andra erfarenheter
- Finns väl fungerande former för ungas möjlighet till dialog, inflytande och påverkan av beslutsprocesser

Mål för utvecklingen av verksamhetsformer inom organisationerna

En av strategierna för att nå visionen är att skapa förutsättningar för eget utövande och möjligheter att ta del av ett varierat utbud. Kulturverksamhet för barn och unga utgår från varje enhets specifika kompetens och ansvarsområde.

Målsättningen är:

- Att det finns högskoleutbildade pedagoger inom minst fyra kulturformer och genrer inom dessa
- Att det finns personal som kan stödja barn och unga i deras kulturskapande både i förskolan, skolan och på fritiden, i olika kulturformer samt i redovisningen av tankar och kunskaper inom andra ämnesområden

Metoder för att nå verksamhetsidén

- En samverkansgrupp bestående av representanter från utbildningsförvaltningarna och Kultur & Fritid)

- Ett nätverk för arrangörer av barn- och ungdomskultur ska etableras i samverkan mellan kommunala verksamheter, civilsamhället och kommersiella aktörer. Nätverkets uppgift blir att utveckla idéer kring kultur- och fritidsverksamhet för barn och unga
- Utvecklade former för information och förmedling av professionella kulturprogram och kulturpedagoger bland annat genom lättillgänglig information på kommunens hemsida
- Inventering av kunskaper, kompetenser och befintliga erfarenheter och resurser i kommunens olika verksamheter, organisationer, föreningar och bland enskilda individer
- Genom föreningsstöd ska barn och ungas kreativitet och kulturintresse prioriteras med utgångspunkt från ett mångkulturellt och integrerande synsätt. De verksamheter som får kultur- och föreningsstöd ska inspireras att samverka med förskolan och skolan

Samordning av kulturpedagogresurser

Kulturpedagogerna inom olika kulturformer ska fungera som resurs i skolan och på fritiden.

Kulturpedagogerna kan finnas som resurs före, under och efter professionella kulturarrangemang på skola och fritid. Kulturpedagogerna finns med i planeringen av kultur i skolan och på fritiden.

Kulturpedagogerna samordnas genom en särskild kulturgrupp för barn och unga.

Teknik- och resurspool

En gemensam pool av teknik, lokaler, inventarier och andra resurser för skapande av kultur utvecklas. Poolen innehåller exempelvis ljud- och ljusanläggningar, datorer för foto- och filmredigering, med mera. För poolen ansvarar en eller flera personer som serverar och uppdaterar innehållet och som också kan undervisa och handleda i handhavandet.

Kulturombud och Kulturgrupp

Kulturombuden finns idag för förskolan och grundskolan. Varje förskola och grundskola har ett eller flera kulturombud. Kulturombuden informerar, men kan också vara aktiva i en dialog kring kulturevenemang mellan skolan och verksamhetsutvecklare på Barn & Skola. Varje rektor ansvarar för att uppdraget förankras hos respektive kulturombud. För gymnasiet finns en kulturgrupp bestående av bibliotekspersonal och lärare som ansvarar för att arrangera olika former av kulturevenemang.

Delaktighet - barn och unga

Grupper skapas med barn och ungdomar i form av fokusgrupper utifrån olika frågeställningar och intressen.

- Skolan och kultur/kulturarv
- Ungdomskultur på fritiden
- Utformning av tillgänglighet och delaktighet för olika grupper med funktionsnedsättning ska göras i dialog och samverkan

Organisation och parter

Barn & Skola

- Verksamhetsutvecklaren med inriktning Kultur samordnar och bokar tillsammans med kulturproducent på Kulturbruket professionella föreställningar till förskola och grundskola för Barn & skolas verksamheter
- Verksamhetsutvecklaren med inriktning Kultur samordnar och samarbetar med kulturombuden på förskolan och grundskolan; bjuder in till träffar och kommunicerar regelbundet; kulturombuden är verksamhetsutvecklarens kanal ut på enheterna
- Ansvarar för att samordna teaterpedagogens arbete i förskolan och i grundskolan för Barn & skolas verksamheter
- Ansvarar för att samordna och utvecklar skapande verksamheter med professionella aktörer på förskolan och grundskolan för Barn & skolas verksamheter

Musikskolan

- Erbjuder sång- och instrumentalundervisning från förskoleålder t.o.m. gymnasiet
- Erbjuder rika möjligheter till medverkan i körer och ensembler och deltagande i konserter
- Har högskoleutbildade, engagerade pedagoger med stort musikaliskt kunnande och pedagogisk kompetens som möter varje elev där den befinner sig
- Samverkar med förskolor/grundskolor genom rytmik för olika åldrar, kompanjonlärarskap i åk 2, inom olika projekt i skolan samt genom skolorkestrar

- Samarbetar med andra aktörer, ex. Esplanadteatern, Stadsmusikkåren m.fl.
- Arbetar för att främja ett rikt kulturliv i kommunen, främst genom att behålla bredden i verksamheten
- Är en resurs i kommunen med god insikt i både skolans och övriga intressenters behov

Kultur & Fritid

KulturBruket

- Erbjuder möjligheter till skapande verksamhet
- Samordnar och bokar tillsammans med verksamhetsutvecklare på Barn & Skola professionella föreställningar till förskola och grundskola inom Barn & skolans verksamheter
- Erbjuder och samordnar professionella föreställningar till förskola och grundskola inom fristående verksamheter
- Stöttar vid behov gymnasiet vad gäller utbudet av ett professionellt kulturutbud
- Ger möjligheter till att på fritiden uppleva och möta professionell kultur i form av föreställningar
- Samarbetar med andra aktörer, ex. Kulturföreningar och Studieförbund
- Arbetar med barn och ungas delaktighet

Lidköpings konsthall

- Utgör en naturlig resurs för barn och ungas konstskapande och kreativitet under skoltid och fritid
- Är en naturlig resurs vid frågor och samtal kring konst och skapande inom Lidköpings kommun
- Verkar genom samtal, reflektion och utforskande aktiviteter tillsammans med barn och unga för att öka kunskapen och stärka intresset för bildförmedling
- Arbetar för att stärka barn och ungas tillit och förmåga att förstå och själva skapa
- Arbetar för att skapa delaktighet för barn och unga i det offentliga konststrummet

Lidköpings Stadsbibliotek

- Är en arena där barn och unga är en naturlig del av det offentliga rummet och där barn och unga erbjuds en arena att verka och synas på
- Är en resurs som kompletterar skolbiblioteken och en resurs för pedagogisk personal inom skolor och förskolor, samt övrig personal inom kommunen, i fråga om litteratur och läsfrämjande samt tillgänglighetsanpassade medier
- Är en självklar resurs för barn och unga i fråga om tillgång till litteratur och annan media anpassade efter barn och ungas behov i form av Stadsbiblioteket, filialer och bokbuss
- Arbetar för att stärka barn och ungas intresse för läsning med ett vidgat språkbegrepp. Detta innebär att biblioteket, för att främja läsning och språkutveckling, många gånger använder sig av andra konstformer än litteratur, konstformer som på både ett verbalt/skriftligt sätt och på ett ickeverbalt sätt kan överföra berättelser och betydelser till barn och unga och på detta sätt stötta deras läs- och språkutveckling
- Är en resurs som aktivt och på olika sätt stöttar föräldrar i fråga om barn och ungas språkutveckling samt barn- och ungdomslitteratur
- Är en resurs för eget skapande, med fokus på litteratur, under skoltid och på fritiden
- Erbjuder utifrån barn och ungas egna förutsättningar en professionell verksamhet i fråga om såväl programutbud som det individuella mötet med barn och unga

Vänermuseet

- Verkar genom samtal, reflektion och utforskande aktiviteter tillsammans med barn och unga, för att öka kunskapen och stärka intresset för lokalhistoria och lokala naturvärden
- Utgör bas för skolans arbete med hållbar utveckling och Vänerns natur- och kulturhistoria
- Är en naturlig part i arbetet med kompetensutveckling och kommunikation kring hållbar utveckling för kommunen samt regionala och nationella aktörer
- Är en mötesplats för människor med olika bakgrund och ur alla generationer

- Arbetar för att främja inläring med hjälp av olika sorters kulturella aktiviteter, samspel mellan pedagogik och skapande verksamhet

Utbildning

Gymnasiet och gymnasiebiblioteket

- Gymnasiebiblioteket spelar en viktig roll för utbildning, kultur och för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information
- Gymnasiebiblioteket ska i första hand vara en pedagogisk resurs för lärare och elever och ett hjälpmedel för skolan att uppnå läroplanens mål
- Gymnasiebiblioteket har en viktig funktion i skolans uppdrag för:
 - att hos eleverna skapa lust att läsa, lära och skriva
 - att utveckla elevernas förmåga och möjlighet till att söka, hantera och värdera information
 - att stödja och uppmuntra eleverna till att bli goda biblioteksanvändare
- Gymnasiebiblioteket ska fungera som skolans kunskapsnav där information samlas och görs sökbar
- Gymnasiebiblioteket ska vara en social och kulturell mötesplats
- Gymnasiet arrangerar olika former av kulturevenemang i form av författarbesök eller teaterföreställningar i samverkan med Kulturbruket och Stadsbiblioteket
- Gymnasiet arrangerar tillsammans med elever och externa aktörer Framtidsdagen med både föreläsare och kulturakter

Kommunal samverkan

Det finns en bred samverkan för att främja barn och ungas utveckling, identitetsskapande och meningsskapande i Lidköpings kommun, genom en väl utbyggd samverkan mellan Barn & Skola, Utbildning, Kultur & Fritid och relation till andra förvaltningar. Det finns mötesplatser och kulturella arenor för såväl personal som barn och unga.

Utvärdering och måluppföljning

Arbetet med kultur för barn och unga kommer att följas upp varje år för att se att verksamheten bedrivs enligt handlingsplanens syfte och mål. Uppföljningen är uppdelad i tre delar:

- Kvantitativ (redovisningar från Barn & Skola, Utbildning och Kultur & Fritid)
- Kvalitativ med hjälp av fokusgrupper, kulturombud, kulturgrupp
- Gemensam dag med reflektion och framåtblickande. Varje år anordnas en gemensam dag där representanter från Barn & Skola, Utbildning och Kultur & Fritid är med. Under dagen sker reflektion kring och utvärdering av hur man har arbetat för att nå verksamhetsidéen samt målen och resultaten av detta i form av tankar, handlingar, resultat och framåtsyftande arbete
- Utvärderingen och uppföljningen återrapporteras årligen till nämnderna för Barn & Skola, Kultur & Fritid och Utbildning. I utvärderingen och uppföljningen är det viktigt att deltagande barn och ungdomar ska få uttala sig för att få en nyanserad bild.